

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНЕ НАВАНТАЖЕННЯ ПОРІВНЯНЬ-ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ГРАМАТИЧНІЙ СТРУКТУРІ РЕЧЕННЯ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2 (42)

УДК 811.161.2'373-042.2:81'367.5

DOI:10.24144/2663-6840/2019.2(42).91–95.

Рошко С. Функціонально-семантичне навантаження порівнянь-фразеологізмів у граматичній структурі речення; кількість бібліографічних джерел – 8; мова українська.

Анотація. У статті проаналізовано основні функціональні типи порівнянь-фразеологізмів та засоби їх вираження у формально-граматичній структурі простого речення та досліджено функціонально-семантичне навантаження порівнянь-фразеологізмів як компонентів складних речень на матеріалі художніх творів українських письменників.

Ключові слова: порівняння-фразеологізми, суб'єкт порівняння, об'єкт порівняння, порівняльна конструкція, модально-порівняльні частки, порівняльні сполучники, підрядне порівняльне речення.

Постановка проблеми. Лексичне багатство мови, рівень її розвитку і досконалості, її неповторність, оригінальність і самобутність залежать від різноманітності виражальних засобів, якими багата дана мова. «Фразеологічний фонд мови – ось те живе і невичерпне джерело, яке забезпечує збагачення літературної мови новими виражальними засобами. Вплив цього джерела надає мові яскравих рис національного характеру, неповторного колориту» [Тодор 1994, с. 64]. І серед величезної кількості фразеологізмів, якими багата наша мова, окреме місце займають фразеологічні порівняння, які за своїм значенням виражають одне поняття, становлять неподільне ціле, тому близькі до лексичної одиниці, але одночасно є і граматичними одиницями, оскільки виступають у якійсь функції у реченні і є його членами, або ж компонентами складних речень. Та й за структурою вони відрізняються від власне лексем, тому що є складнішими утвореннями за своєю будовою.

У граматичній структурі української мови фразеологічні порівняльні конструкції становлять окрему групу у системі фразеологічних одиниць, яка характеризується не тільки семантичною злітністю компонентів, але й специфічними мовними засобами вираження порівняльного змісту. Тому на сучасному етапі розвитку української мови важливим і актуальним є питання дослідження різновидів фразеологічних порівнянь як у формально-граматичній, так і в семантико-синтаксичній структурі простого і складного речення.

Аналіз досліджень. Стійкі, нерозкладні, фразеологічні образні сполуки у функції об'єкта порівняння становлять собою специфічну структурно-граматичну групу порівняльних конструкцій у межах простого речення і виділяються більшістю сучасних українських мовознавців, серед яких відзначимо хоча б І.К.Кучеренка [Кучеренко 1959, с. 34–36], В.Д.Ужченко і Л.Г.Авксентьєва [Ужченко 1990, с. 42], О.Г.Тодор [Тодор 1994, с. 64], В.В.Розгон [Розгон 1999, с. 8, 9, 11], Я.А.Баран [Баран 1999, с. 17–18] та ін. Специфічну структурно-семантичну групу порівняльних конструкцій ста-

новлять стійкі, нерозкладні, фразеологічні образні сполуки у функції об'єкта порівняння і у складних синтаксичних конструкціях. На цю специфіку звертають увагу, зокрема, А. Загнітко [Загнітко 2001, с. 381–382], І. К. Кучеренко [Кучеренко 1959, с. 36], В.Д. Ужченко та Л. Г. Авксентьєв [Ужченко 1990, с. 42–43], Г. О. Козачук і Н. Т. Шкурятяна [Козачук 1993, с. 317], О. Г. Тодор [Тодор 1994, с. 64]. Однак комплексного, системного аналізу порівнянь-фразеологізмів із точки зору формально-граматичної і семантико-синтаксичної структури речення в українському мовознавстві поки що не здійснено.

Мета статті – описати основні функціональні типи порівнянь-фразеологізмів та засоби їх вираження у формально-граматичній структурі простого речення та проаналізувати функціонально-семантичне навантаження порівнянь-фразеологізмів як компонентів складних речень.

Виклад основного матеріалу. Фразеологічні порівняння, як і взагалі фразеологічні одиниці, вживаються з одним якимсь значенням, виражають одне поняття, як наприклад: *Ходить, як з хреста змривний...* (О.Гончар) – тобто *блідий, знесилений, змарнілий*; *...її чорні очі оббігли блискавкою хату* (О.Кобилянська) – тобто *блискавично, швидко, різко* і под. Взагалі порівняння-фразеологізми у межах простого речення є своєрідними синонімами до окремих слів, але значення їх більш виразне і об'єднане на відміну від окремих слів.

Фразеологічні порівняльні одиниці можуть бути як головними (крім підмета), так і другорядними членами речення.

Досить часто простежується вживання порівнянь-фразеологізмів у ролі присудків різних структурних типів. Поширеними у сучасній українській мові є фразеологічні присудки, у складі яких вжиті модально-порівняльні частки як, мов, немов, наче, неначе, ніби й ін. [Кучеренко 1959, с.35; Розгон 1999, с.8]. Наприклад: *Тільки Чіпка – як води набрав у рот. Він мовчки їв, мовчки пив...* (П.Мирний); *Мов під хреста вагою йшов я далі* (І.Франко); *Нимидора наче знов на світ народив*

лася (І.Нечуй-Левицький); *Питання ніби обухом ударило її по голові* (Б.Лепкий).

Можливі фразеологічні порівняльні присудки і без модально-порівняльних часток, як наприклад: *Парубок – хоч води напийся* (Нар. творч.); *Чіпка – сам не свій* (П.Мирний); Більша частина таких порівняльних присудків в українській мові метафоризувалася, наприклад: *В неї щокі палали вогнем...* (І. Нечуй-Левицький); – *Перестаньте, мамо – сказав. Мені й так серце каменем лежить* (О.Кобилянська); *Він лежав колодою біля воріт...* (В.Симоненко).

До складних і складених фразеологічних порівняльних присудків, на наш погляд, доцільно віднести і порівняльні присудки, у яких фразеологізм виступає у ролі порівняльного компонента з модально-порівняльними частками **як, мов, неначе** і под. Класифікувати такі конструкції як обставини способу дії чи підрядні порівняльні неповні речення і виділяти їх на письмі комами, на нашу думку, недоречно, оскільки вони виражають одне поняття, виступають з одним значенням і можлива синонімічна заміна їх одним словом. Наприклад: *...Петро... помчавсь, як вихор* (П. Куліш) – у значенні «швидко»; *Мотря стояла, як з мармуру кута* (Б.Лепкий) – «нерухомо»; *Івоніка сидів під час слідства, як камінь, коло ніг мертвого...* (О.Кобилянська) – «нерухомо»; *Він лежав, як у вогні...* (П.Мирний); *Замовк Петро, понурив голову, а на виду поблід, мов хустка: доняла йому до живого Череваниха* (П.Куліш); *Дивлюсь: твоя, мій брате, мати Чорніше чорної землі Іде, з хреста неначе знята...* (Т.Шевченко).

Нерідко вживаються порівняння-фразеологізми з модально-порівняльними частками **як, мов, наче, ніби** і под. і у ролі головних членів односкладних речень, зокрема безособових. Хоча за своєю структурою порівняння-фразеологізми як головні члени односкладного речення дуже часто нагадують двоскладні прості речення, вони виражають одне поняття, становлять неподільне ціле, за своєю семантикою є близькими до лексичної одиниці, тому як граматична одиниця вони виступають у якійсь одній синтаксичній функції у реченні, а саме: у функції головного члена односкладного речення. наприклад: *Голова ходила ходором...боліла; у висках – як хто молотком стукав* (П.Мирний) - порівняння-фразеологізм *як хто молотком стукав* вживається у значенні «гуділо», а отже, є одним членом речення; *Материне серце мов хто у жмені здавив...* (П.Мирний); *Грицька то в жар укине, то наче хто холодною водою обдасть* (П.Мирний); *Нимидорі неначе хто гострим ножем штрикнув у серце* (І.Нечуй-Левицький); *М'ягкосердним жінкам сльози заблистали в очах, мужчинами ніби миш заскребла по серці...* (Б.Лепкий).

У сучасній українській літературній мові часто вживаються порівняння-фразеологізми, як сполучникові, так і безсполучникові у функції обставини способу дії.

Сполучникові порівняння-фразеологізми оформляються за допомогою модально-порівняльних часток **як, мов, немов, наче, ніби** і под. Напри-

клад: *А тоді на всіх активах ще тебе ж і чихвостять, як сидорову козу!* (О. Гончар) – у значенні «немилосердно, сердито»; *Та не завжди й вони там купаються, як сир у маслі* (О.Гончар) – «не завжди їм легко»; *Чого нам скучать? У нас є білярд, бульвар чудесний, панночок скільки хочеш: у неділю бульвар ними цвіте, мов маком всіяний...* (І.Карпенко-Карий).

Безсполучникові порівняння-фразеологізми у функції обставини способу дії виражаються орудним відмінком іменників без прийменників, який в поєднанні з дієсловом виражає одне поняття, наприклад: *...його звістка впала громом на стару материну голову* (П.Мирний) – у значенні «приголомшила»; *...одразу так тоскно стає, завив би вовком* (О.Гончар); *«Батько доньку свою позбавив волі, до темниці замкнув!» – то була перша гадка, що блискавкою майнула крізь темряву* (Б.Лепкий).

Можливі також випадки вживання сполучникових фразеологічних порівняльних конструкцій у ролі обставини міри й ступеня. Наприклад: *Він сидів зажурений, німий, як стіна* (П.Мирний); *Часом і слово, як з каменя, важко добути* (Б.Лепкий); *Він мав дітей, як маку...* (М.Коцюбинський); *Були троянці п'яні, ситі, Кругом обуті і обшиті, Хоть голі прибрели, як пеня* (І.Котляревський); *Дощ, як крізь підситок, сіяв-густий та дрібний...* (П.Мирний); *Що ж я вам маю казати, мамо, коли ви знаєте мене, як лихий гріш* (Б.Лепкий).

Зрідка порівняння-фразеологізми виступають засобом вираження сполучникових порівнянь-означень. Наприклад: *Що візьметься [коновкар – Р.С.] йти борше, то зараз спирають його голі, як п'ять мужичих пальців, діти, спирає жінка* (М.Черемшина).

У семантико-синтаксичній структурі простого речення фразеологічні порівняльні синтаксеми характеризуються різноманітністю семантичних і морфологічних варіантів: фразеологічні порівняльні предикатні синтаксеми різних типів (предикати дії, предикати якості, предикати стану), вторинні фразеологічні порівняльні предикатні синтаксеми з обставинною семантикою (адвербіальні порівняльні синтаксеми), атрибутивні синтаксеми [Рошко 2016, с. 297–299].

За нашими спостереженнями, порівняльні конструкції із фразеологічними сполученнями у ролі об'єкта порівняння часто функціонують як відповідні предикативні компоненти складного речення, з урахуванням того факту, що порівняння-фразеологізми багатьма авторами вводяться в речення нерідко не в «натуральній», відшліфованій віками живорозмовною практикою формі, а «препаруються», «відредаговуються» і навіть створюються власні сполуки на базі загальноживаних живорозмовних чи за аналогією до них. Наприклад (у наведених прикладах порівняння-фразеологізми виступають об'єктом порівняння, а головна частина речення – суб'єктом порівняння): – *Але чого я [Кочубей – Р.С.] отес на ті візерунки, як теля на нові ворота, гляджу?* (Б.Лепкий);... *він [Богдан Чорногор – Р.С.] мовчить, наче води набрав у рот...* (П.Куліш); [*Хів-*

ря – Р.С.] *Ходить так легенько, наче в ступні горох товче...* (І.Нечуй-Левицький); *Бурлаки ввізнали той [жидівський – Р.С.] дух під багатою одежею, як вовки ввізнають вовчий дух у вовчій шкурі* (І.Нечуй-Левицький); *Ноги шаруділи в болоті, немов шептали раки в мішку...* (М.Коцюбинський) й ін.

Найтипівішими і найекспресивнішими складними порівняльними конструкціями є прислів'я, співвідносні в структурно-синтаксичному відношенні з різними типами складнопідрядних речень, у яких і головна і залежна частини становлять єдине, нерозкладне структурне і смислове ціле (фразеологізм у широкому розумінні цього терміна), причому головна частина звичайно має у своєму складі співвідносно-вказівне слово і є суб'єктом порівняння, а підрядна – об'єктом порівняння. Такі складні порівняльні конструкції структурно найчастіше співвідносяться:

1) із складнопідрядними реченнями з підрядними присудковими, наприклад: *Який батько, такий син* (Нар. тв.); *Яка матка, така й Катка* (Нар. тв.); *Яке коріння, таке й насіння* (Нар. тв.); *Яке зіллячко, таке й сім'ячко* (Нар. тв.);

2) із складнопідрядними з підрядними додатковими, наприклад: *Яке ішло, таке знайшло* (Нар. тв.); *Яке їхало, таке здибало* (Нар. тв.);

3) із складнопідрядними з підрядними обставинними способу дії, наприклад: *Як собі постелиш, так і вистинишся* (Нар. тв.); *Як прочистиш зерно, так і зійде воно* (Нар. тв.);

4) із складнопідрядними з підрядними обставинними міри й ступеня, наприклад: *У дівчини стільки ласки, як на тихім ставку ряски* (Нар. тв.); *У нього стільки грошей, як у жаби пір'я* (Нар. тв.); *Стільки має, як голодний за зубами* (Нар. тв.); *Такий багатий, як церковна миша* (Нар. тв.).

Проте в сучасній (новій) українській літературній мові найчастіше простежуються порівняльні конструкції, у яких тільки підрядна предикативна частина становить собою фразеологічну структуру, що і є об'єктом порівняння. Специфіка таких підрядних фразеологічних структур полягає в тому, що вони лише в формально-синтаксичному відношенні співвідносні з підрядною частиною складнопідрядного речення, що проявляється у наявності формально-граматичних, синтаксичних взаємозв'язків узгодження, керування чи прилягання між повнозначними лексемами такої підрядної частини. Однак, спроба встановлення логіко-смислових взаємозв'язків, синтаксичних відношень між такими лексемами призводять до формалізму, а іноді навіть до абсурду: у смислового відношенні така підрядна частина становить собою єдине нерозкладне ціле, а в функціонально-синтаксичному відношенні є еквівалентом підрядного речення. Наприклад: *Шавкун мовчав, як у рот йому води наливо* (П. Мирний); *Ат, живемо і маємося, як горох при дорозі...* (І. Котляревський); *Тепер мені так до обнімання, як грішнику до гарячої сковороди* (П.Куліш) і под.

Порівняння-фразеологізми – підрядні предикативні компоненти складних речень поєднуються з головними реченнями, як і звичайні розчленовані

підрядні речення, різноманітними порівняльними сполучниками, зокрема, як, мов, немов, наче, ніби і под. У головному реченні можуть бути наявні співвідносно-вказівні слова так, такий (-а, -е, -і), які безсумнівно вказують на те, що фразеологізм є саме підрядною частиною складнопідрядного речення, а не порівняльним зворотом – членом простого речення.

За своєю формально-граматичною структурою порівняння-фразеологізми у ролі підрядних речень можуть бути як повними, так і неповними, як поширеними, так і непоширеними, як двоскладними, так і односкладними. За своїми синтаксичними функціями вони співвідносяться з різними типами підрядних порівняльних речень, причому не тільки найпоширеніших обставинних способу дії та міри й ступеня, але й причини, означальних, підметових тощо. Характерною особливістю порівнянь-фразеологізмів – предикативних еквівалентів підрядних компонентів складних речень є те, що вони за своєю структурою в більшості випадків бувають неповними, хоч нерідко простежуються і повні структури.

Серед порівнянь-фразеологізмів, співвідносних з підрядними обставинними реченнями способу дії, простежуються як повні, так і неповні двоскладні (рідше односкладні) структури, наприклад:

1) повні: *Циганчата кричить не своїм голосом, мов з них чорт лика дере* (Г.Квітка-Основ'яненко); *– З ким? – закричала генеральша, мов хто ножем шпигонув її* (П. Мирний);

2) неповні: *Чипка викрутився цілий місяць, як муха в окропі...* (П. Мирний); *Він так воює, як зуби рве і мерців поре...* (Б. Лепкий); *...Лесиха вміла з'їдати чужу душу, як іржа залізо* (І.Франко); *Однак новина впала, як грім з ясного неба* (М. Коцюбинський).

Вживаються порівняння-фразеологізми і у ролі підрядних порівняльних обставинних компонентів міри й ступеня, як повних, так і неповних. Наприклад:

1) повні: *– Пече мене... отут пече... мов хто жару насипав...* (П. Мирний); *Е, тільки того зарібку, як кіт наплакав* (І. Франко);

2) неповні: *Такий я [Мазепа – Р.С.] щасливий, як вів під обухом...* (Б. Лепкий); *...У нас стільки всякого хліба, як води в морі...* (І. Карпенко-Карий).

Іноді розглядувані порівняння-фразеологізми можуть вживатися і у ролі обставинних підрядних порівняльних речень причини, наприклад: *Петро п'є, гуляє...головою трясє, хвилини спокійно не всидить, ніби чорт у нього вселився...* (Б. Лепкий); *Цар глянув і нахмури брови; нараз, ніби ним трясця затрясла, заперечив рукою: не треба!* (Б. Лепкий).

У спадщині майстрів українського художнього слова простежуються також вживання фразеологізмів у ролі підрядних порівняльних означальних речень, наприклад: *Но сей служивий таку веремію підняв, як чорт в лотоках* (І.Котляревський); *Та вже ж і синок у Василя Семеновича, – сказано: якби такий розум – батько, як дві каплі води* (П. Мирний); *Таку мені долю Бог дав, ніби курям на сміх* (Б. Лепкий).

Висновки. Отже, у межах простого речення безсполучникові і сполучникові порівняння-фра-

зеологізми можуть бути як головними, так і другорядними його членами, виступаючи при цьому виразним експресивним засобом увиразнення сучасної української літературної мови. Найчастіше порівняння-фразеологізми виступають у функції присудків різних структурних типів, головних членів односкладних речень, обставин способу дії, рідше – обставин міри і ступеня, а також сполучникових порівнянь-означень.

Найвиразнішою групою за своїм функціонально-семантичним навантаженням є складні порівняльні конструкції – прислів'я, співвідносні в структурно-синтаксичному відношенні з різними типами складнопідрядних речень, у яких і головна і залежна частини становлять єдине, нерозкладне структурне і смислове ціле. Як компоненти складнопідрядних речень порівняння-фразеологізми наповнюють підрядну частину порівняльною семантикою і за сво-

їми синтаксичними функціями співвідносяться з різними типами підрядних порівняльних речень: обставинних способу дії, міри й ступеня, причини, означальних тощо. При синтаксичному аналізі складнопідрядних речень різних типів завжди слід враховувати не тільки структуру підрядної частини, але й синтаксичні взаємовідношення між окремими її структурними компонентами та функціонально-семантичний аспект цієї частини. Якщо виявиться, що підрядна частина не членується у логіко-смислово-му відношенні, тобто становить собою нерозкладну смислово єдність, то аналіз такої частини за членами речення здійснювати неправомірно.

Перспективу подальших наукових розробок вбачаємо у дослідженні фразеологічних порівняльних конструкцій як структурних компонентів складнопідрядних речень у семантико-синтаксичній структурі складного речення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баран Я. А. Фразеологія у системі мови: автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.02.15. НАН України. Ін-т укр. мови. Київ, 1999. 32 с.
2. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис: Монографія. Донецьк: ДонНУ, 2001. 662 с.
3. Козачук Г. О., Шкуратяна Н. Т. Практичний курс української мови: навч. посібник. Київ: Вища школа, 1993. 367 с.
4. Кучеренко І. К. Порівняльні конструкції мови в світлі граматики. Київ: Вид-во КДУ ім. Т.Г.Шевченка, 1959. 107 с.
5. Розгон В. В. Синтаксичні функції фразеологічних одиниць у структурі речення: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова. Національний педагог. ун-т ім. М.П.Драгоманова. К., 1999. 19 с.
6. Рошко С. Порівняльна фразеологічна синтаксема у семантико-синтаксичній структурі простого речення. *Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення та підходи: збірник матеріалів І-ї Міжнародної науково-практичної конференції / редактори-упорядники [А.Душний, М.Махмудов, В.Ільницький, І.Зимомря].* Баку – Ужгород – Дрогобич 27–28 жовтня 2016р., Баку– Ужгород – Дрогобич: Просвіт, 2016. С.297–299.
7. Тодор О. Г. Порівняльні фраземи у психолінгвістичному сприйнятті. *Мовознавство.* 1994. № 2–3. С. 64–69.
8. Ужченко В. Д., Авксентьев Л. Г. Українська фразеологія: навч. посібник. Харків: Основа, 1990. 167 с.

REFERENCES

1. Baran Ya.A. (1999) Frazeolohiia u systemi movy [Phraseology in the language system]: avtoref. dys... d-ra filol. nauk: 10.02.15. NAN Ukrainy. In-t ukr. movy. Kyiv. 32 s. [in Ukrainian].
2. Zahnitko A.P. (2001) Teoretychna hramatyka ukrainskoi movy: Syntaksys [Theoretical grammar of the Ukrainian language: Syntax]: Monohrafiia. Donetsk: DonNU. 662 s. [in Ukrainian].
3. Kozachuk H.O., Shkuratiana N.T. (1993) Praktychnyi kurs ukrainskoi movy [Practical Course in Ukrainian]: navch. posibnyk. Kyiv: Vyshcha shkola. 367 s. [in Ukrainian].
4. Kucherenko I.K. (1959) Porivnialni konstruktсии movy v svitli hramatyky [Comparative constructions of language in the context of grammar]. Kyiv: Vyd-vo KDU im. T.H.Shevchenka. 107 s. [in Ukrainian].
5. Rozhon V.V. (1999) Syntaksychni funktsii frazeolohichnykh odynyts u strukturi rechennia [Syntactic functions of phraseological units in sentence structure]: avtoref. dys... kand. filol. nauk: 10.02.01 – ukrainska mova. Natsionalnyi pedahoh. un-t im. M.P.Drahomanova. Kyiv. 19 s. [in Ukrainian].
6. Roshko S. (2016) Porivnialna frazeolohichna syntaksema u semantyko-syntaksychnii strukturi prostoho rechennia [Comparative phraseological syntax in the semantic-syntactic structure of a simple sentence]. *Fundamentalni ta prykladni doslidzhennia: suchasni naukovo-praktychni rishennia ta pidkhody: zbirnyk materialiv I-yi Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii / redaktory-uporiadnyky [A.Dushnyi, M.Makhmudov, V.Ilnytskyi, I.Zymomria].* Baku – Uzhhorod – Drohobych 27–28 zhovtnia 2016r., Baku– Uzhhorod – Drohobych: Prosvit. S.297–299 [in Ukrainian].
7. Todor O.H. (1994) Porivnialni frazemy u psykholingvistychnomu spryiniatti [Comparative phrases in psycholinguistic perception]. *Movoznavstvo.* №2–3. S.64–69 [in Ukrainian].
8. Uzhchenko V.D., Avksentiev L.H. (1990) Ukrainska frazeolohiia [Ukrainian phraseology]: navch. posibnyk. Kharkiv: Osнова. 167 s. [in Ukrainian].

FUNCTIONAL-SEMANTIC LOADING OF PHRASEOLOGICAL COMPARATIVE CONSTRUCTIONS IN THE GRAMMATICAL STRUCTURE OF THE SENTENCE

Abstract. In the grammatical structure of the Ukrainian language, phraseological comparative constructions form a separate group in the system of phraseological units, being characterized not only by semantic fusion of components, but also by specific linguistic means of expressing comparative content. The topicality of the research is preconditioned by the necessity to analyze the varieties of phraseological comparisons in the formal-grammatical structure of a simple and complex sentence

The aim of the paper is to describe the main functional types of phraseological comparative constructions and their means of expression in the formal-grammatical structure of a simple sentence as well as to analyze the functional-semantic loading of phraseological comparative constructions as the components of complex sentences.

In the formal-grammatical structure of the simple sentence, phraseological comparative constructions most often act as the adverbs of different structural types, the principal parts of one-member sentences, the adverbial modifiers of circumstances, rarely - the adverbial modifiers of degree and manner, as well as syndeton attributes represented by comparisons.

Being the components of compound sentences, phraseological comparative constructions, fill the subordinate clause with the comparative semantics and according to their syntactic functions correlate with different types of subordinate comparative sentences: the adverbial modifiers of circumstances, degree, cause, etc. The most expressive group in the terms of functional and semantic load are complex comparative constructions - proverbs, which structurally and syntactically correlate with different types of compound sentences, in which both the principal and the subordinate clauses form a single, indistinguishable, structural and semantic whole.

Consequently, within the limits of a simple sentence, asyndeton and syndeton phraseological comparative constructions can be both principal and secondary members of the phrase, being the expressive means of modern Ukrainian literary language. While carrying out syntactic analysis of complex sentences of different types, one should always take into account not only the structure of the subordinate clause, but also the syntactic relationship between its individual structural components and the functional-semantic aspect of this part. If it turns out that the subordinate clause is not a member in a logical sense, that is, it is an unbreakable semantic unity, then the analysis of such a clause according to the members of the sentence is wrongful.

Keywords: phraseological comparative constructions, the subject of comparison, the object of comparison, comparative construction, modal-comparative particles, comparative conjunctions, subordinate comparative sentence.

Стаття надійшла до редакції 27 жовтня 2019 р.

© Рошко С., 2019 р.

Світлана Рошко – кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин Ужгородського національного університету, Ужгород, Україна; <https://orcid.org/0000-0002-7065-0784>

Svitlana Roshko – Candidate of Philology, Associate Professor of the Department of International Economic Relations, Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine; <https://orcid.org/0000-0002-7065-0784>